

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Februarie 2021

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul IV 2020
Februarie 2021

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	6
1.1. Standardele de creditare	6
1.2. Termenii creditării	8
1.3. Cererea de credite	8
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	10
2. Creditarea populației	11
2.1. Standardele de creditare	11
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	12
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	17
ANEXĂ	19

Sinteză

Standardele de creditare s-au menținut preponderent constante în ultimul trimestru al anului 2020, atât în cazul creditelor de consum acordate populației, cât și în cel al împrumuturilor destinate achiziției de locuințe și terenuri. De asemenea, circa 73 la sută din instituțiile de credit au raportat menținerea neschimbată a standardelor de creditare aferente companiilor nefinanciare. Așteptările privind situația economică generală continuă să reprezinte o preocupare pentru instituțiile de credit din România, dar și din zona euro, cu impact asupra standardelor de creditare, în sensul creșterii restrictivității în cazul unei părți minoritare a băncilor.

Estimările privind perioada următoare (T1 2021) indică păstrarea relativ nemodificată a condițiilor de creditare, conform majorității instituțiilor de credit participante la sondaj, pentru ambele categorii de credite destinate populației. Totodată, marea majoritate a băncilor estimează că standardele de creditare aferente împrumuturilor acordate firmelor se vor menține constante în T1 2021 (82 la sută dintre instituțiile de credit).

Termenii contractelor de credit s-au menținut neschimbați în ultimul trimestru din anul 2020 în cazul creditelor de consum acordate populației, în timp ce pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri aceștia au consemnat modificări în sensul relaxării *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de IRCC/ROBOR (-15,7 la sută procent net). La nivelul companiilor nefinanciare, în opinia băncilor, termenii creditării au rămas în mare parte neschimbați în T4 2020. Modificări în sensul relaxării s-au consemnat în cazul *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de IRCC/ROBOR 1M, în timp ce prima solicitată pentru creditele mai riscante și scadența maximă au înregistrat înăspri.

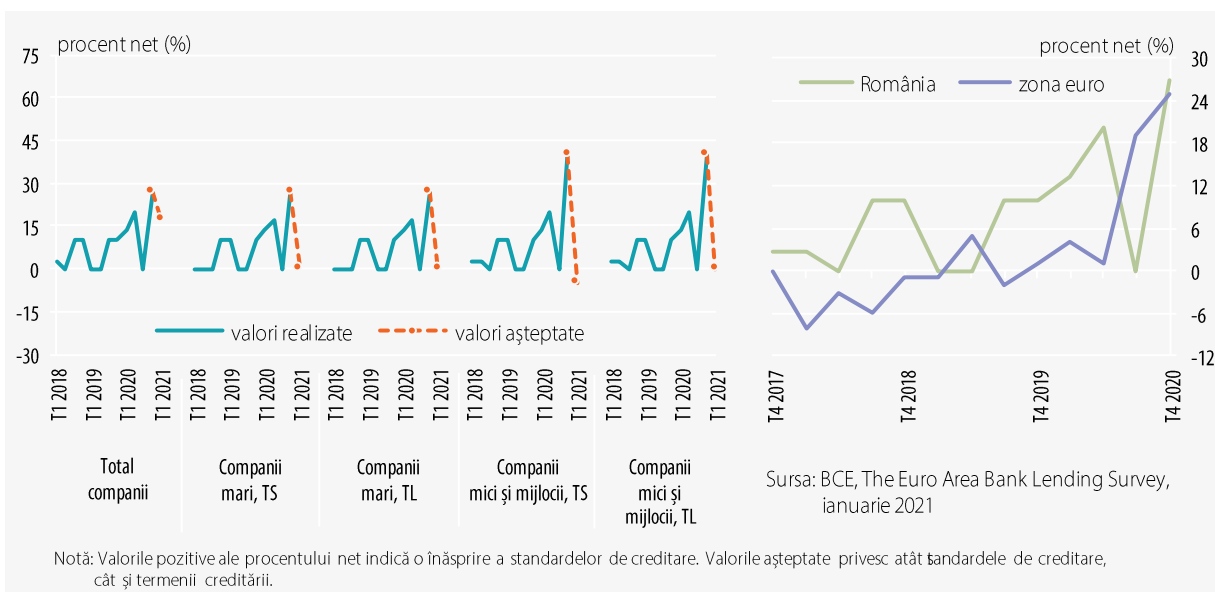
Evoluția cererii de credite destinate achiziției de locuințe și terenuri a fost contrastantă în T4 2020. Astfel, 38 la sută dintre bănci au raportat menținerea relativ constantă a cererii de credite imobiliare, 37 la sută scăderea moderată a acesteia, în timp ce 25 la sută au semnalat creșterea moderată a solicitărilor de credite pentru locuințe. Așteptările pentru trimestrul următor (T1 2021) sunt în unanimitate de păstrare nemodificată a cererii de credite imobiliare. Și în cazul creditelor de consum evoluția cererii a fost mixtă, aproape jumătate dintre instituțiile de credit semnalând scăderea moderată a acesteia, în timp ce restul băncilor au raportat fie creșterea moderată (21 la sută), fie menținerea relativ constantă (28 la sută) a solicitărilor de credit de consum. Pentru primul trimestru al anului 2021 așteptările sunt în general de păstrare nemodificată a cererii de credite de consum (83 la sută), numai 17 la sută dintre bănci mizând pe o scădere moderată a acesteia. În cazul majorității instituțiilor de credit, cererea de credite din partea companiilor nefinanciare s-a menținut neschimbată în T4 2020.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Majoritatea instituțiilor de credit au adoptat o politică relativ anticiclică și au menținut neschimbate standardele de creditare (73 la sută), în linie cu mixul de instrumente adoptate de către BNR și orientate către atenuarea efectelor economice negative determinate de pandemia COVID-19, precum și în vederea facilitării unui proces fluent de finanțare a sectorului economic real. Așteptările privind situația economică generală continuă să reprezinte o preocupare pentru instituțiile de credit din România, dar și din zona euro, cu impact asupra standardelor de creditare, în sensul creșterii restrictivității în cazul unei părți minoritare din instituțiile de credit (27 la sută). Pentru T1 2021, marea majoritate a băncilor (82 la sută) prognozează că accesul la creditare al firmelor se va desfășura în condiții neschimbate, iar circa 18 la sută dintre instituțiile de credit estimează că vor înăspri într-o oarecare măsură standardele de creditare (Grafic 1.1).

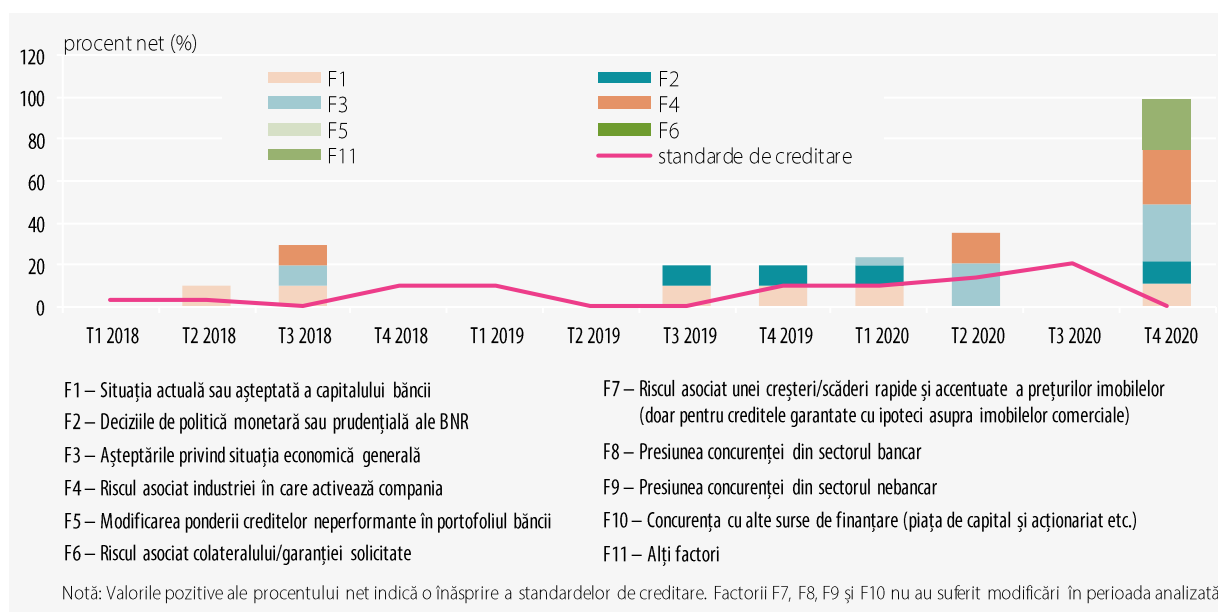
Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

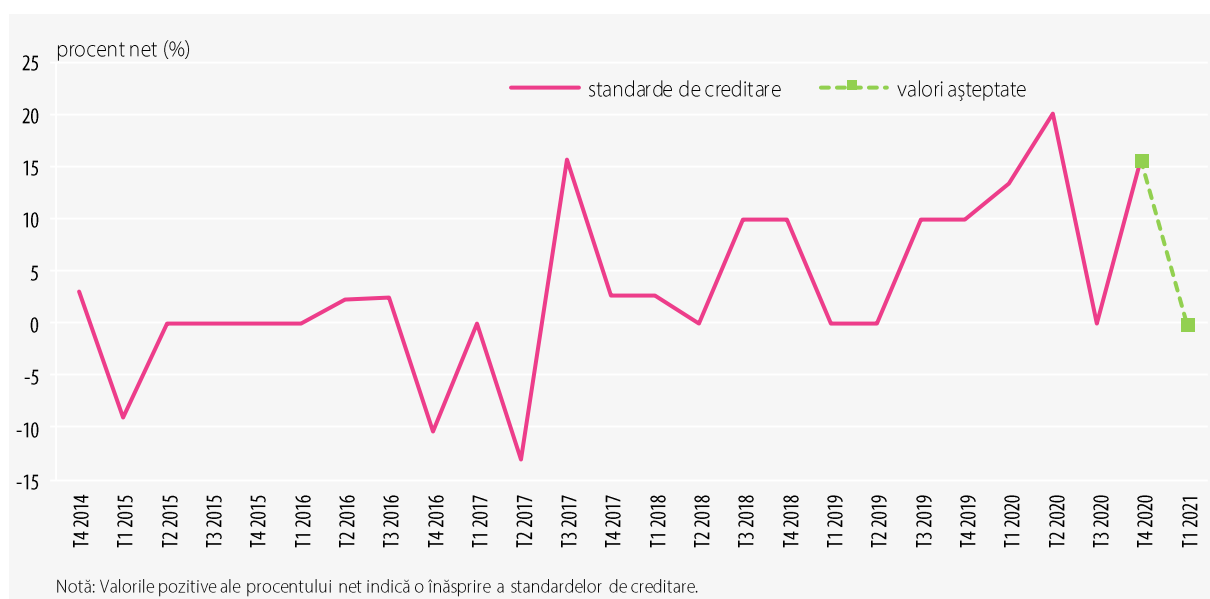
În T4 2020, la nivelul zonei euro tendința de înăsprire a standardelor de creditare aferente companiilor nefinanciare a continuat (un procent net de 25 la sută din bănci au raportat o astfel de evoluție). Deși procentajul net al băncilor care au înăsprit standardele de creditare se află peste media istorică de 8 la sută, acest indicator se situează sub nivelurile înregistrate în timpul crizei din 2008-2009, pe fondul politicilor monetare și fiscale acomodative adoptate recent. În procent net de 12 la sută, băncile din zona monetară unică au raportat o scădere a cererii de credite din partea firmelor, pe fondul diminuării necesității de finanțare a investițiilor în active imobilizate fixe.

Un număr de cinci factori, în opinia băncilor, au contribuit în sensul înăsprii standardelor de creditare, procentajul net al instituțiilor de credit cel mai ridicat (circa 27 la sută) fiind observat în cazul factorilor cu privire la așteptările privind situația economică generală și riscul asociat industriei în care activează compania (Grafic 1.2).

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

Grafic 1.3. Modificări trimestriale ale standardelor de creditare pentru credite garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale

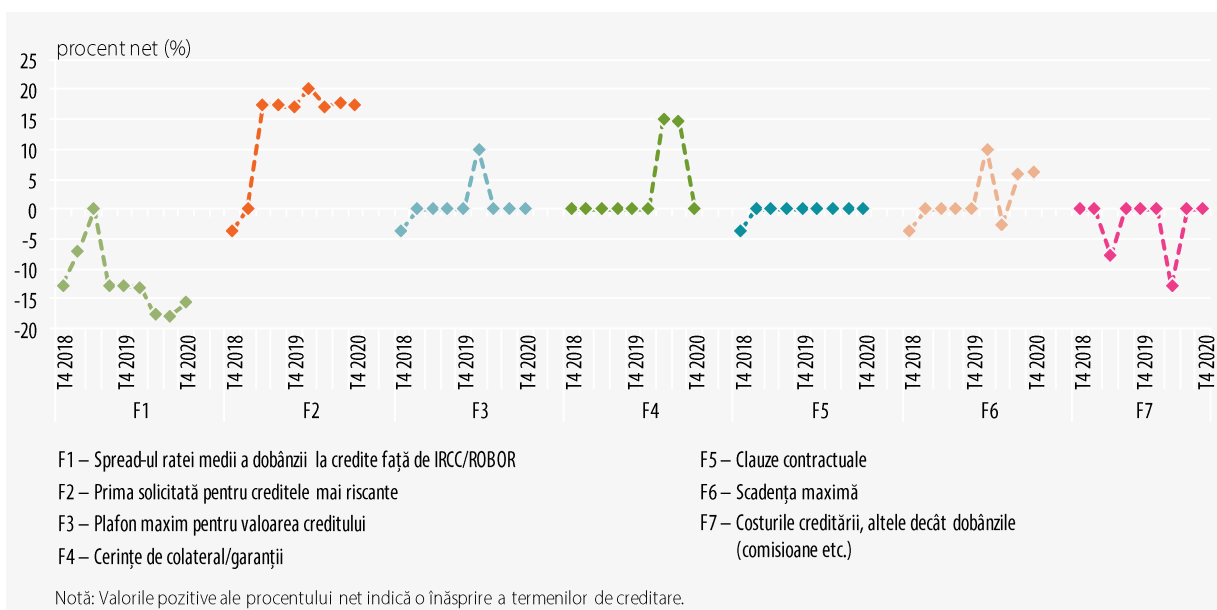

În T4 2020, standardele de creditare aferente împrumuturilor care au drept garanții ipoteci asupra imobilelor comerciale s-au menținut neschimbate în cazul a circa 84 la sută dintre bănci. Pentru o proporție redusă a instituțiilor de credit (16 la sută), acestea s-au modificat în sensul înăsprii într-o oarecare măsură. Pentru T1 2021, băncile estimează că standardele de creditare pentru acest tip de împrumuturi nu vor înregistra modificări (Grafic 1.3).

1.2. TERMENII CREDITĂRII

Majoritatea termenilor creditării au rămas în mare parte neschimbați. Instituțiile de credit au acționat în sensul restrictivității în cazul primei solicitate pentru creditele mai riscante (în procent net de 18 la sută) și al scadenței maxime (procent net de 6 la sută din bănci). Singurul termen al creditării companiilor nefinanciare care s-a relaxat, în opinia a circa 16 la sută dintre bănci, a fost *spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de IRCC/ROBOR 1M (Grafic 1.4).

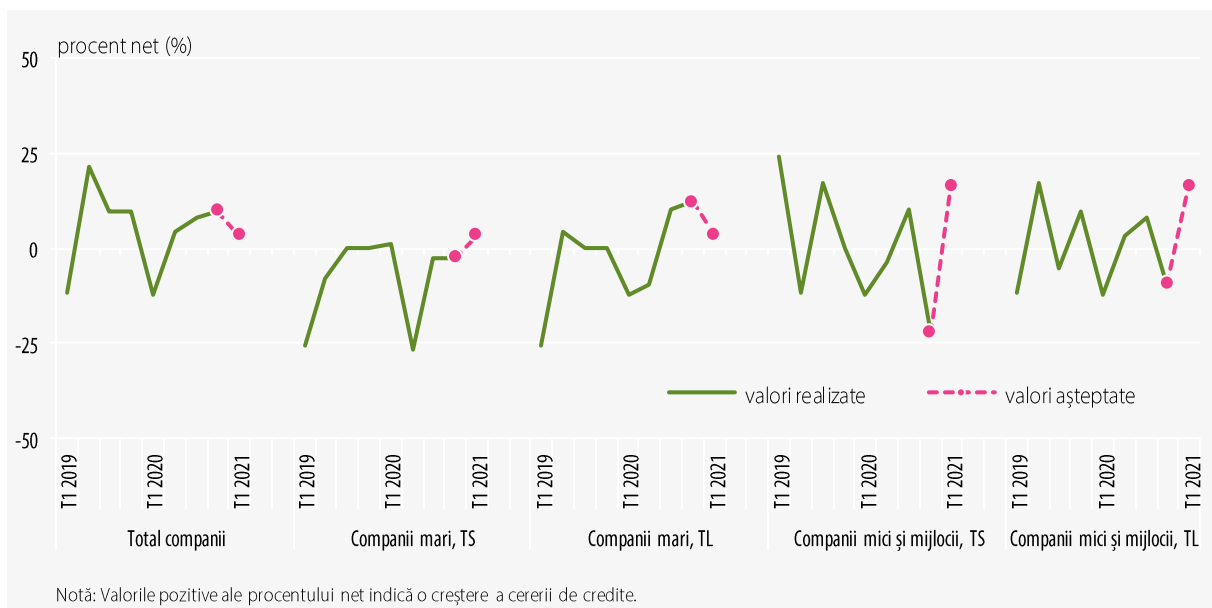
Grafic 1.4. Modificarea termenilor contractelor de creditare

1.3. CEREREA DE CREDITE

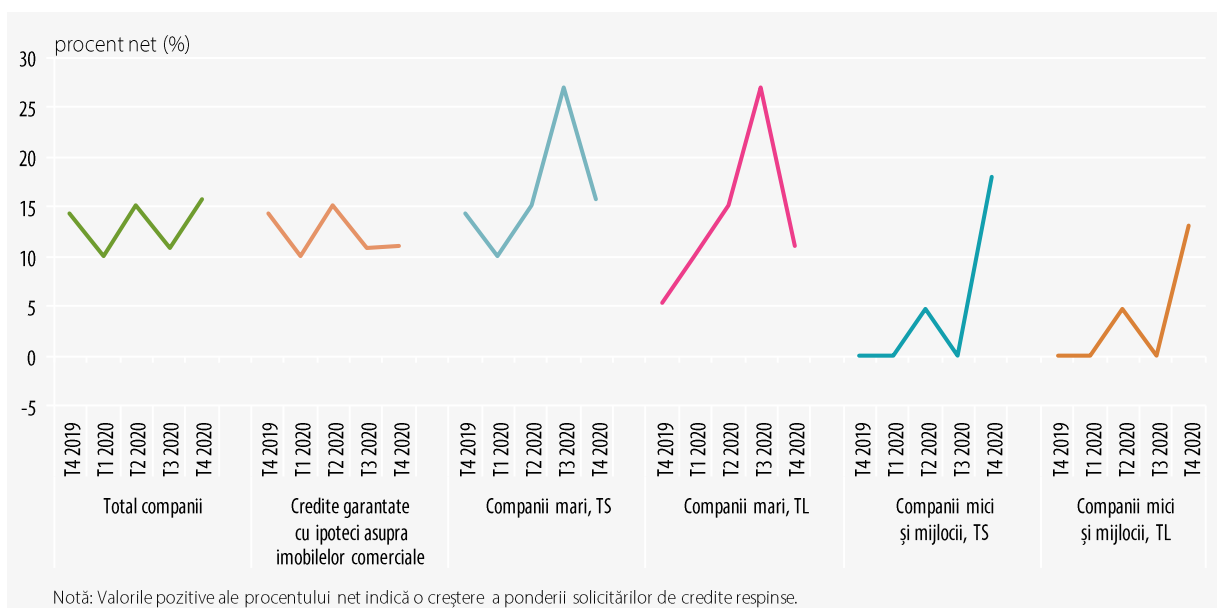
La nivel agregat, interesul companiilor pentru accesarea de finanțare bancară s-a menținut neschimbat în opinia a 82 la sută dintre bănci. Pe fondul nevoii de lichiditate în creștere a companiilor nefinanciare, circa 14 la sută din bănci apreciază că cererea de credite a înregistrat o creștere moderată. Evoluția pozitivă a fost dictată de segmentul finanțărilor pe termen lung accesate de companiile mari (Grafic 1.5). Pentru T1 2021, 97 la sută dintre bănci estimează menținerea constantă a cererii de credite din partea companiilor nefinanciare.

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

În T4 2020, cea mai mare parte a băncilor (circa 84 la sută) au raportat menținerea constantă a ponderii solicitărilor de credite respinse în totalul creditelor solicitate de firme. Restul instituțiilor de credit au apreciat că ponderea solicitărilor de credite respinse a fost moderat mai mare față de trimestrul anterior. Această evoluție a survenit pe canalul tuturor tipurilor de credite solicitate, dar mai ales datorită creșterii ponderii băncilor care au raportat majorarea numărului solicitărilor de credite pe termen scurt respinse în totalul creditelor solicitate cu această scadență, indiferent de dimensiunea companiei (Grafic 1.6).

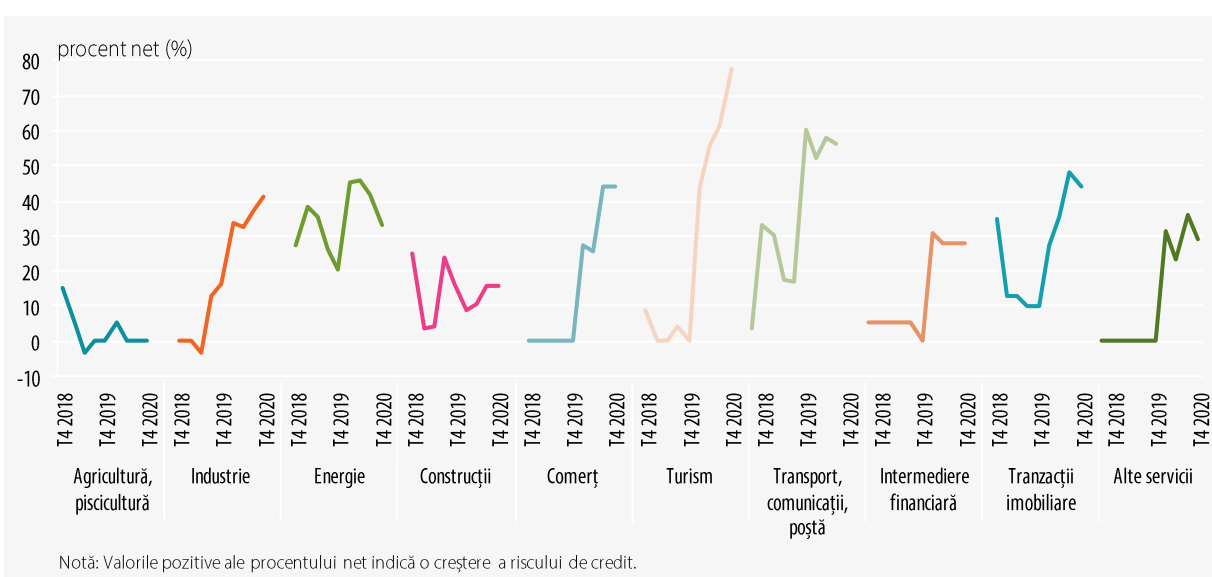
Grafic 1.6. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

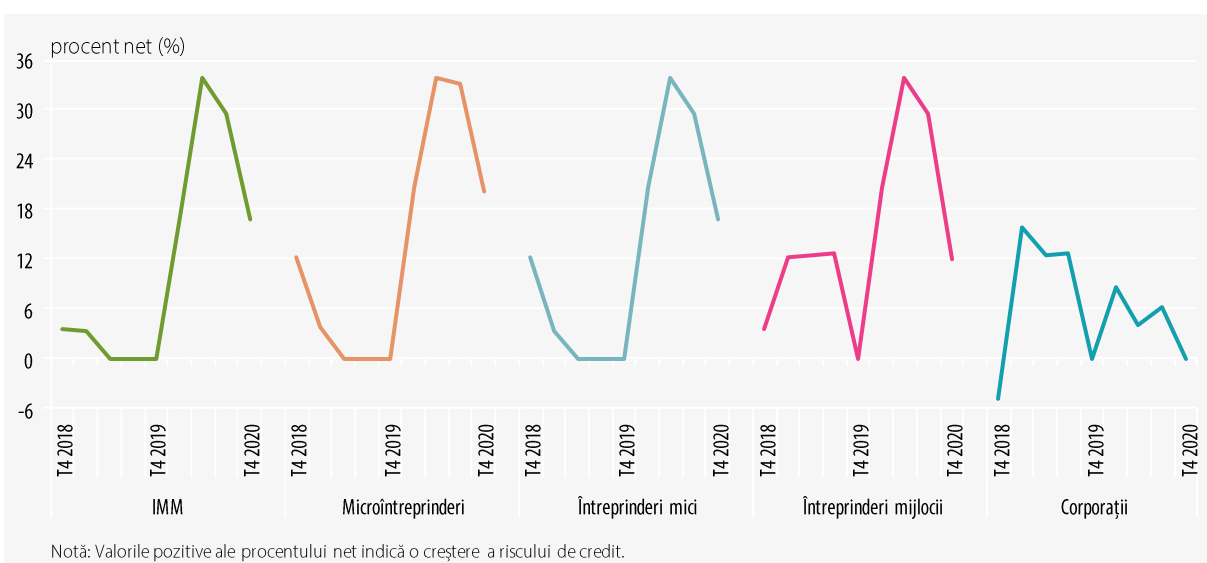
1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

Comparativ cu trimestrul precedent, în T4 2020 au scăzut moderat procentajele nete ale instituțiilor de credit care au raportat schimbări ale nivelului riscului de credit (diferența dintre băncile care au calculat un risc de credit în creștere și cele care au raportat un risc de credit în scădere a fost mai mică, în sensul diminuării nivelului de risc asociat), atât la nivelul ansamblului companiilor nefinanciare, cât și în structură, indiferent de mărimea companiei (Grafic 1.7).

Grafic 1.7. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

Grafic 1.8. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

În funcție de sectorul de activitate, procentajele nete au înregistrat evoluții divergente. Procentajul net a crescut cel mai mult în cazul sectorului turism (s-a majorat diferența dintre băncile care au calculat un risc de credit în creștere și cele care au raportat un risc de credit în scădere), iar cea mai mare scădere se observă în cazul sectorului energie (Grafic 1.8).

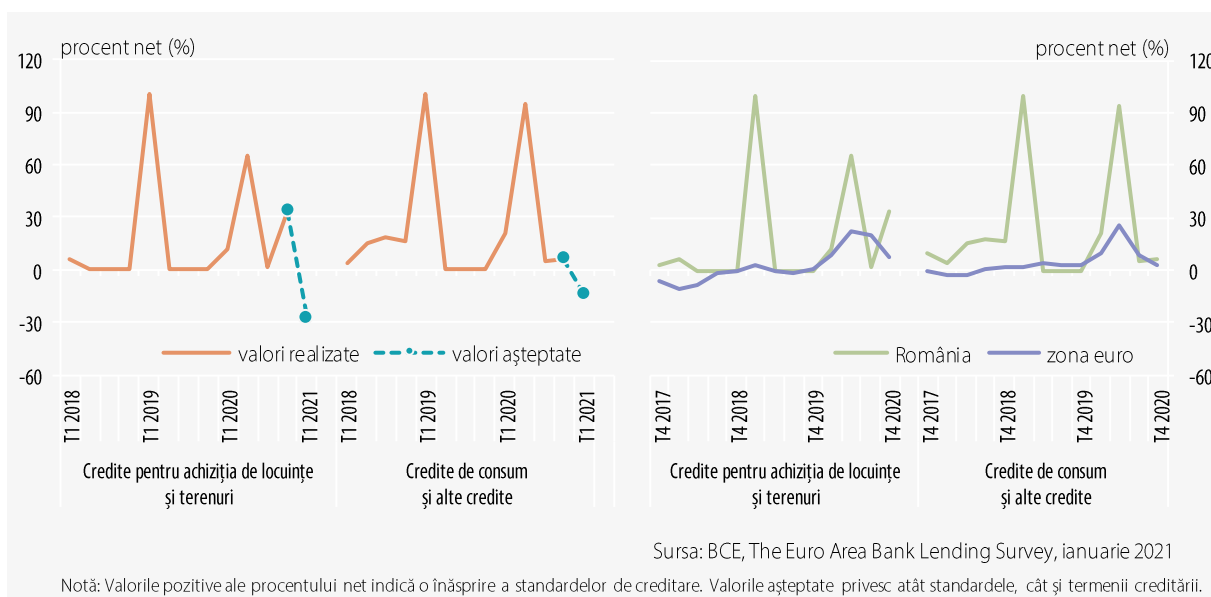
Nivelul pierderii în caz de nerambursare (LGD¹) a fost în T4 2020 de circa 47 la sută, în creștere cu aproximativ 3,5 puncte procentuale, comparativ cu trimestrul anterior. În structură, față de T3 2020, cele mai mari creșteri s-au consemnat în cazul sectoarelor industrie extractivă (+11 puncte procentuale) și construcții (+10 puncte procentuale).

2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Cele mai multe instituții de credit (circa 66 la sută) au raportat menținerea relativ constantă a standardelor de creditare în ultimul trimestru al anului 2020, atât în cazul creditelor de consum, cât și în cel al împrumuturilor imobiliare acordate populației. O treime dintre bănci au semnalat o creștere a restrictivității pentru creditele destinate achiziției de terenuri și locuințe și circa 20 la sută în cazul creditelor de consum, în timp ce aproximativ 13 la sută dintre băncile respondente consideră că standardele de creditare asociate creditelor de consum s-au relaxat într-o anumită măsură.

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

¹ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile pentru a cuantifica acest indicator.

Pentru primul trimestru al anului 2021 instituțiile de credit estimează într-o proporție ridicată (72 la sută) păstrarea nemodificată a condițiilor de creditare în cazul creditelor imobiliare, în timp ce 28 la sută dintre participanții la sondaj mizează pe relaxarea într-o anumită măsură a acestora. În cazul împrumuturilor de consum, majoritatea băncilor autohtone consideră că în următoarele trei luni (T1 2020) standardele de creditare se vor menține relativ constante (87 la sută pentru creditul de consum total, carduri de credit și credite de consum negarantate cu ipotecă și 100 la sută pentru creditul de consum cu ipotecă), în timp ce într-o mai mică măsură (13 la sută dintre respondenți) așteptările sunt de relaxare a condițiilor pentru creditele de consum (Grafic 2.1).

Băncile din zona euro au continuat să înăsprească condițiile de creditare pentru ambele categorii de împrumuturi destinate populației în ultimul trimestru al anului 2020 (7 la sută procent net în cazul creditelor imobiliare și 3 la sută procent net în cel al creditelor de consum). Printre principalii factori determinanți ai evoluției, instituțiile de credit au raportat deteriorarea perspectivelor economice, înrăutățirea bonității debitorilor și toleranța scăzută a băncilor la risc. Pentru primul trimestru din 2021 băncile estimează continuarea întăririi standardelor de creditare, atât pentru creditele imobiliare (13 la sută procent net), cât și pentru creditele de consum (5 la sută procent net).

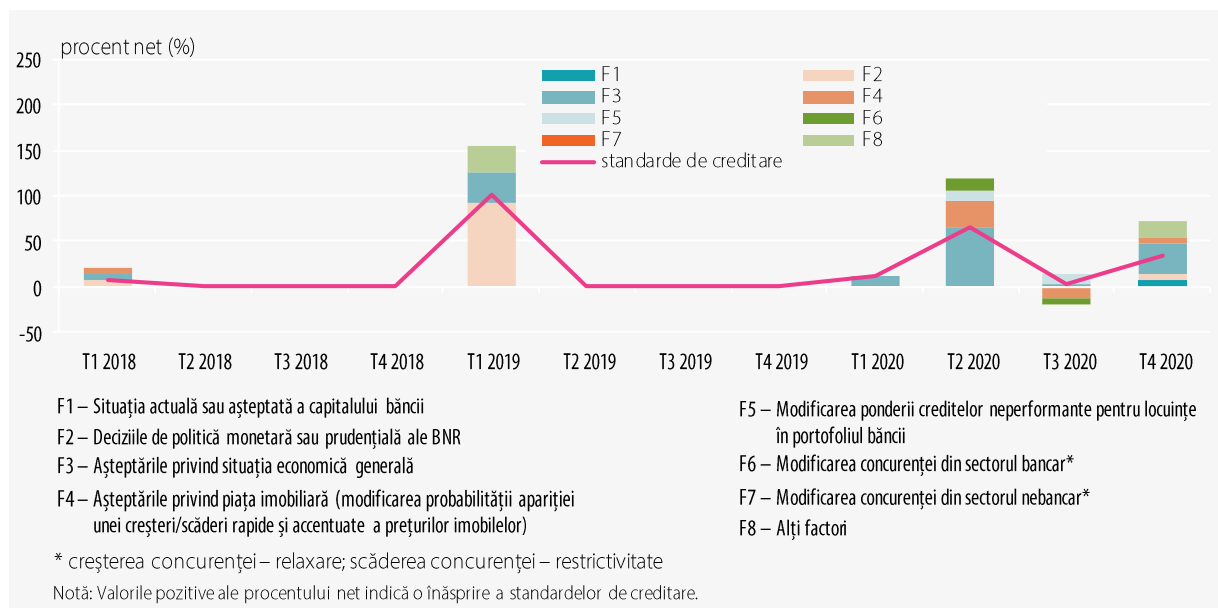
Pierderea medie în caz de nerambursare (LGD¹) pentru creditele populației intrate în stare de nerambursare² s-a menținut relativ constantă (48,2 la sută în T4 2020), comparativ cu trimestrul precedent. În structură, au fost înregistrate creșteri ale LGD pentru creditele imobiliare cu 3,6 puncte procentuale (de la 24,7 la sută în T3 2020 la 28,3 la sută în T4 2020), creditele de consum negarantate cu ipotecă cu 1,9 puncte procentuale (de la 58,6 la sută în T3 2020 la 60,5 la sută în T4 2020) și cardurile de credit cu 4,6 puncte procentuale (de la 54,1 la sută în T3 2020 la 58,7 la sută în T4 2020), în timp ce în cazul creditelor de consum garantate cu ipotecă valoarea LGD s-a diminuat cu circa 1,4 puncte procentuale (de la 33,7 la sută la sută în T3 2020 la 32,3 la sută în T4 2020).

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Deși majoritatea instituțiilor de credit au raportat o menținere constantă a standardelor de creditare pe segmentul creditului imobiliar, în cazul celor care au acționat în sensul restrictivității în ultimul trimestru al anului 2020 principalul factor determinant pentru această evoluție a fost așteptările privind situația economică generală (33,6 la sută procent net), Grafic 2.2.

² Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

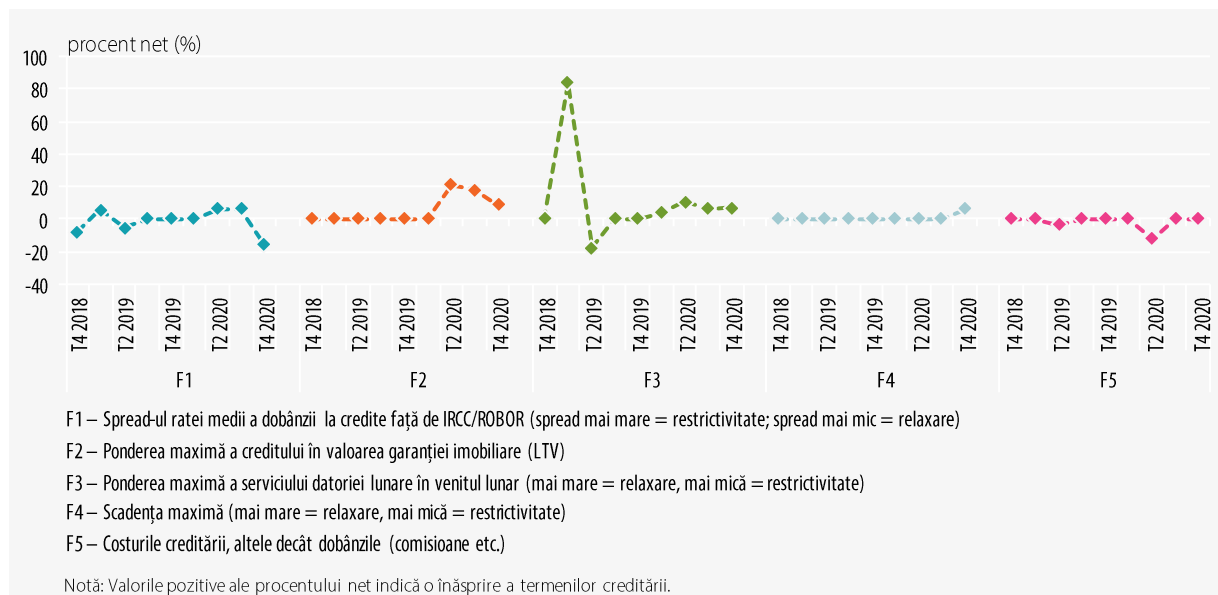
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

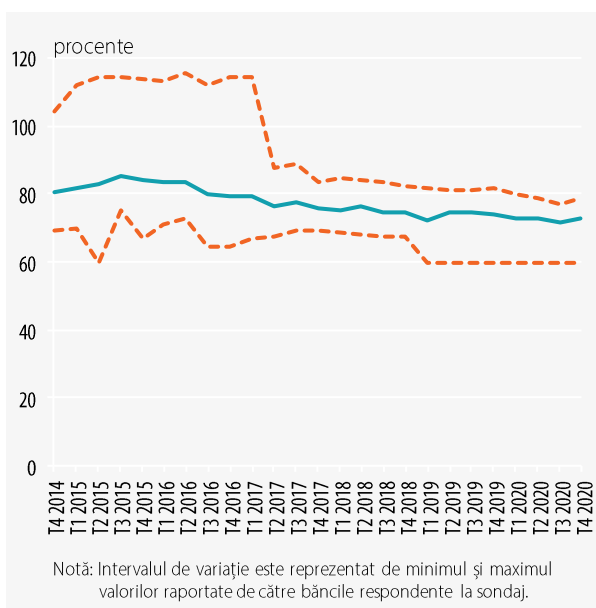
Spread-ul ratei medii de dobândă a creditului față de IRCC/ROBOR a contribuit la relaxarea termenilor contractelor de credit imobiliar în T4 2020 (-15,7 la sută procent net), Grafic 2.3.

Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

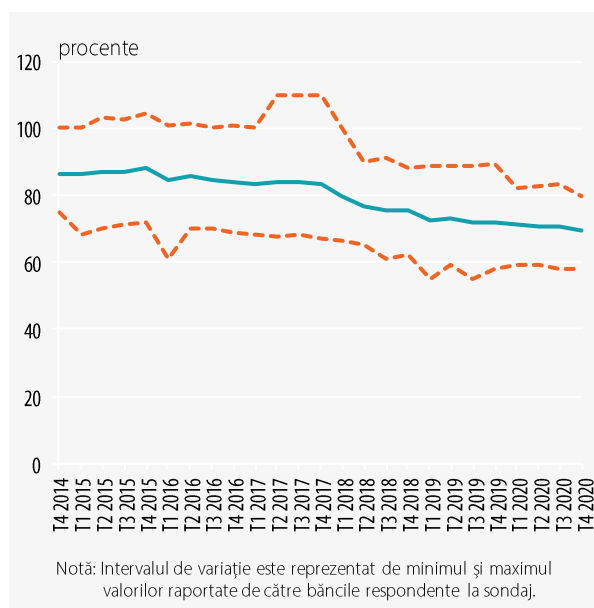

Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) s-a majorat cu circa 2 puncte procentuale în T4 2020 pentru creditele nou-acordate în ultimele 3 luni, de la 71 la sută în T3 2020 la 73 la sută în T4 2020, (Grafic 2.4), în timp ce în cazul întregului portofoliu de credite s-a constatat o diminuare de 1 punct procentual, de la 71 la sută în T3 2020 la 70 la sută în T4 2020 (Grafic 2.5).

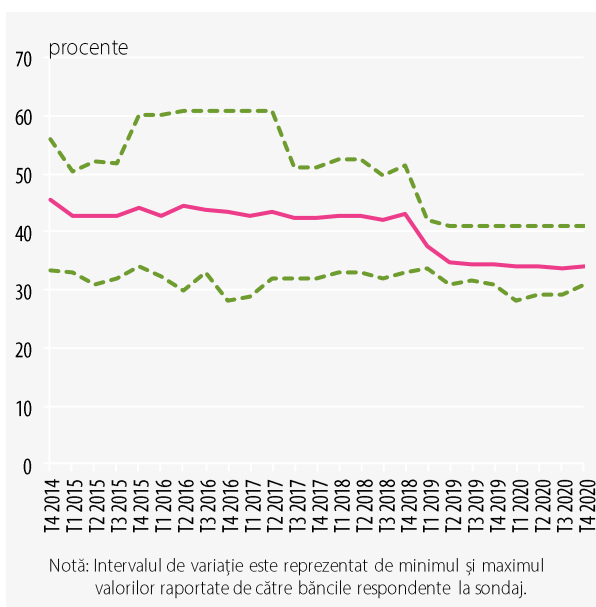
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

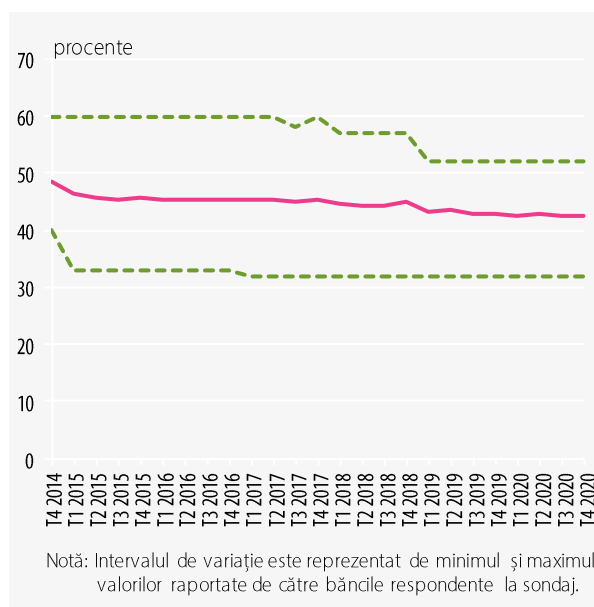
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

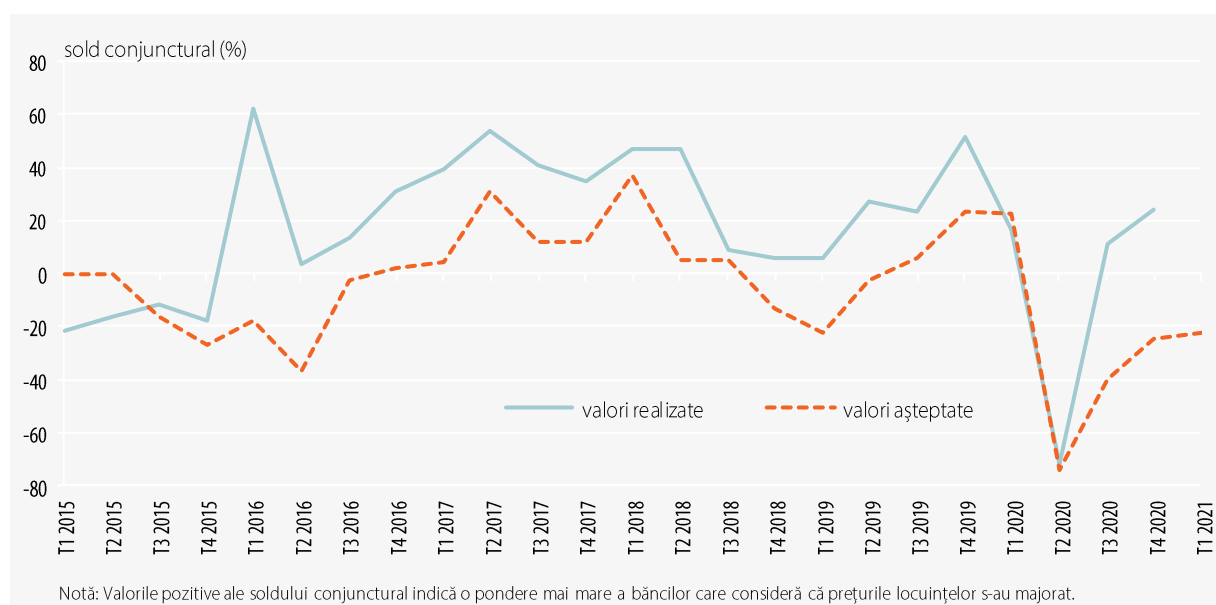

Nivelul mediu al gradului de îndatorare s-a menținut neschimbat în ultimele patru trimestre, atât în cazul portofoliului de credite nou-acordate în ultimele trei luni, la nivelul de 34 la sută, cât și în cel al întregului portofoliu de credite, la valoarea de 43 la sută (Graficele 2.6 și 2.7).

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor locuințelor

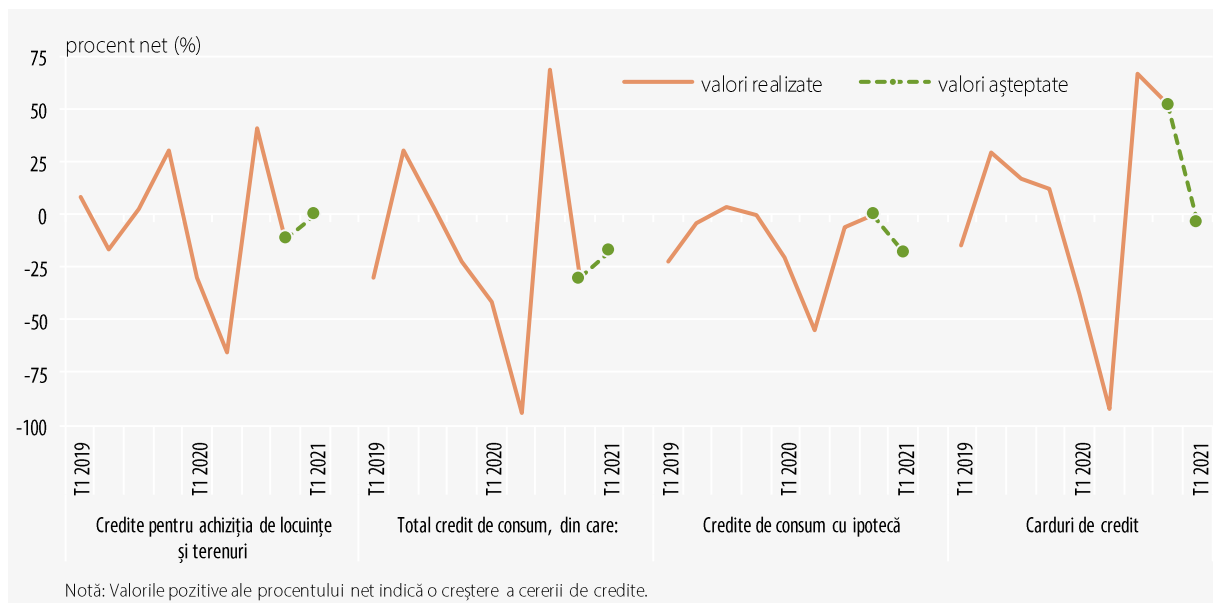
Majoritatea instituțiilor de credit respondente (76 la sută) au evaluat evoluția prețurilor proprietăților rezidențiale ca fiind relativ constantă, în timp ce 24 la sută dintre bănci consideră că acestea au crescut într-o anumită măsură în T4 2020. Pentru perioada următoare (în T1 2021), 66 la sută dintre bănci previzionează menținerea constantă a prețurilor locuințelor, 28 la sută mizează pe scăderea într-o anumită măsură a acestora și numai circa 6 la sută consideră că prețurile vor crește (Grafic 2.8).

Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierii băncilor

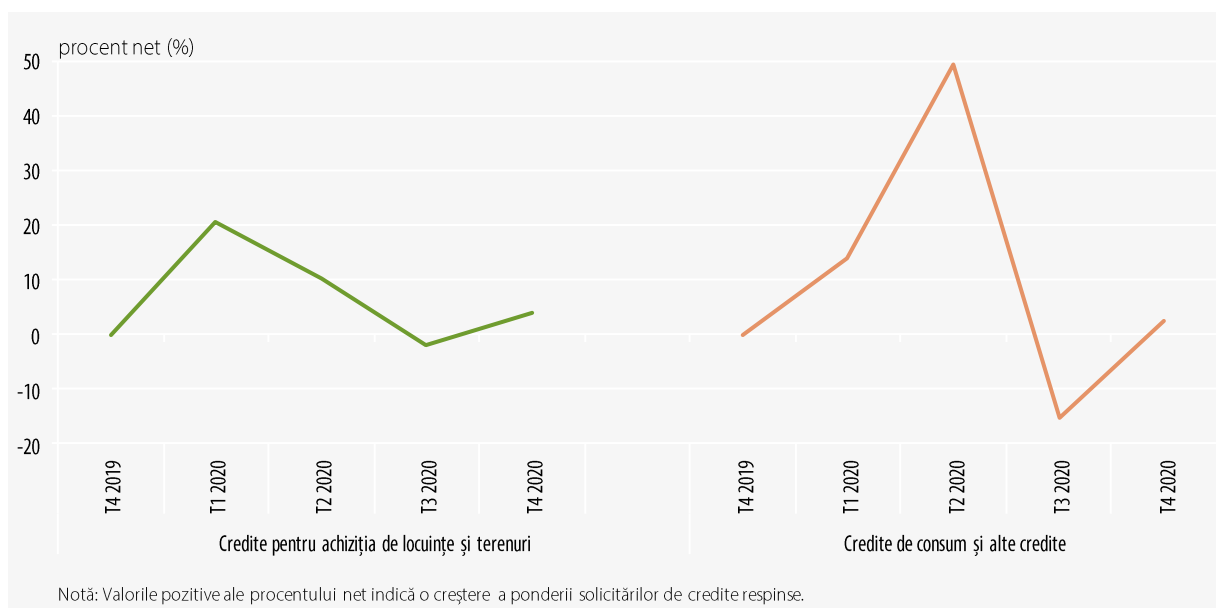
Evoluția cererii de credite destinate achiziției de locuințe și terenuri a fost una contrastantă în T4 2020. Astfel, 38 la sută dintre bănci au raportat menținerea relativ constantă a cererii de credite imobiliare, 37 la sută scăderea moderată a acesteia, în timp ce 25 la sută au semnalat creșterea moderată a solicitărilor de credite pentru locuințe. Așteptările pentru trimestrul următor (T1 2021) sunt în unanimitate de păstrare neschimbată a cererii de credite imobiliare (Grafic 2.9).

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

În același timp, ponderea solicitărilor de credit respinse, exprimată ca raport între volumul total al creditelor solicitate și respinse și total volum de credite solicitate, a avut o evoluție divergentă. Astfel, 49 la sută dintre bănci au raportat o pondere aproximativ constantă, 28 la sută o proporție moderat mai mare a solicitărilor respinse și 23 la sută moderat mai puține cereri de credit respinse (Grafic 2.10).

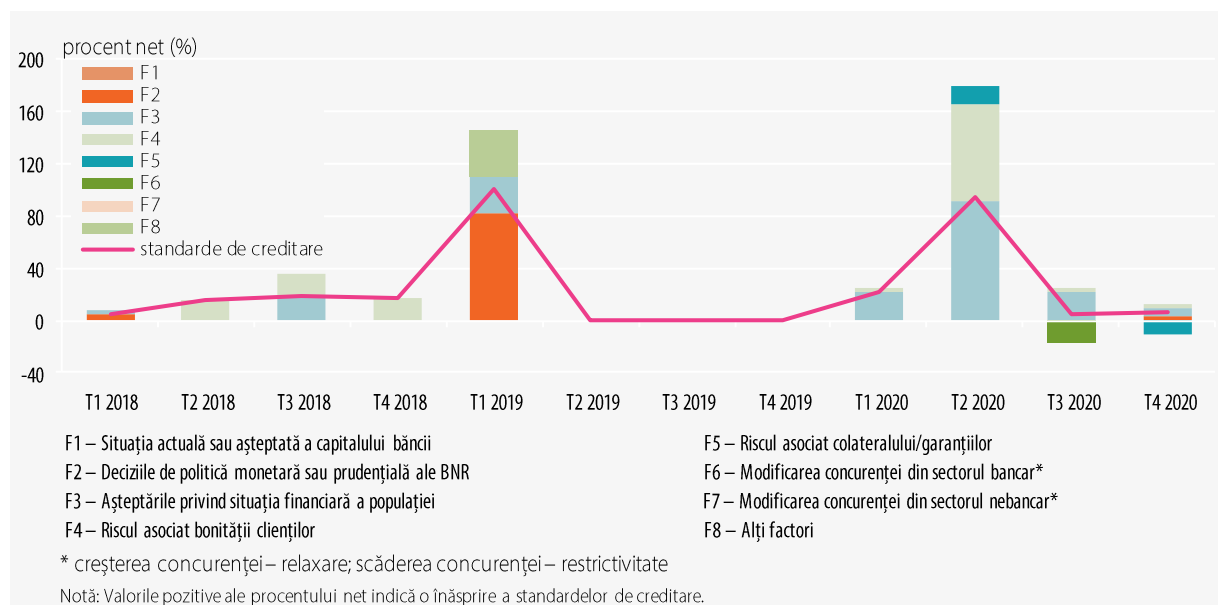
Grafic 2.10. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

Factorii care determină modificarea condițiilor de creditare pentru creditele de consum s-au menținut relativ neschimbați în T4 2020 (Grafic 2.11).

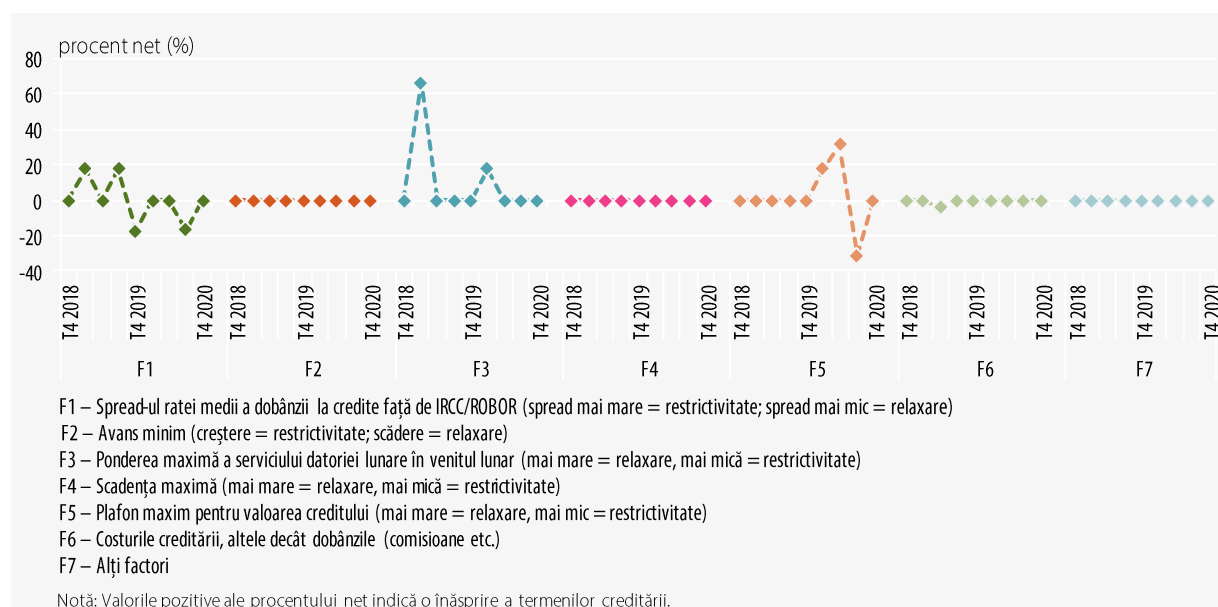
Grafic 2.11. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Termenii contractelor de credit s-au menținut neschimbați în cazul creditelor de consum în ultimul trimestru din anul 2020 (Grafic 2.12).

Grafic 2.12. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credite de consum

Și în cazul creditelor de consum evoluția cererii a fost mixtă, aproape jumătate dintre instituțiile de credit semnalând scăderea moderată a cererii, în timp ce restul instituțiilor au raportat fie creșterea moderată (21 la sută), fie menținerea relativ constantă (28 la sută) a solicitărilor de astfel de împrumuturi. În structură, în cazul creditelor de consum cu ipotecă, toate instituțiile de credit au raportat o cerere aproximativ constantă. Pentru cardurile de credit, 43 la sută dintre respondenți au semnalat o evoluție constantă a cererii, iar 55 la sută consideră că cererea pentru astfel de produse a fost moderat sau substanțial mai mare. Pentru primul trimestru al anului 2021 așteptările sunt preponderent de păstrare nemodificată a cererii de credite de consum (83 la sută), numai 17 la sută dintre bănci mizând pe o scădere moderată a acesteia (Grafic 2.9). În plus, majoritatea băncilor (70 la sută) au indicat o pondere aproximativ constantă a solicitărilor de credit respinse, în timp ce 16 la sută consideră că aceasta a fost moderat mai mare, iar 14 la sută apreciază că a fost moderat mai mică (Grafic 2.10).

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreeate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net (sold conjunctural).

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

